

Náš Kýrnik

ROČNÍK VI.

číslo 1/APRÍL 2021

Časopis občanov obce Veľký Kýr

Vo februári tohto roku
zomrel náš rodák
Dr. Ludovít Bálint,
na ktorého spomíname
aj prostredníctvom
článku jeho vnuka

/str.3

Medzi nami žijú
malí hrdinovia,
sú to
„EKO-KAMOŠI“
– žiaci 4.a triedy

/str.7

Prvé plošné testovanie v našej
obci na COVID-19 /6. old.

Združenie maďarských rodičov na Slovensku
Veľký Kýr vyrástlo na aktívnu organizáciu
našej obce, ktorá obohacuje voľnočasové
aktivity detí a rodín /str.4

Milí čitatelia!

Už vyše roka čelíme pandemickej kríze, kvôli ktorej sme boli nútení vzdať sa rodinných stretnutí, spoločenského života a aktivít, ktoré boli súčasťou nášho každodenného života.

Covid-19 ochudobnil naše deti o riadne školské vyučovanie, živnostníkom a zamestnancom spôsobil výpadok pravidelných príjmov, museli sme sa vzdať našich cestovateľských a voľnočasových aktivít a čo je najbolestivejšie – pandémie spôsobila aj straty na životoch. Ľudský život je nenahraditeľný, preto ochranu zdravia seniorov nad 65 rokov podporila aj naša obec bezplatným zabezpečením ochranných respirátorov a napriek obmedzujúcim nariadeniam apelujeme na ich dodržiavanie, aby sme chránili seba i naše okolie. Aj z pohľadu obecnej samosprávy sa snažíme plniť vládne nariadenia, i keď s nimi veľakrát nesúhlasíme. Najmä ak ide o protizákonné financovanie zdravotníckych služieb antigénového testovania z prostriedkov vlastných daňovníkov. Za doteraz vykonané testovania dlhuje štát našej obci vyše 35 325 eur. Počas opakovane predĺžovaného núdzového stavu sme sa snažili, aby obecný úrad fungoval aj napriek nevyhnutným obmedzeniam; tento čas sme využili na úpravu vnútorných priestorov obecného úradu, obnovu zasadačky a vybudovanie klimatizácie malého kultúrneho domu.

Rada by som sa touto cestou poďakovala dobrovoľníkom, ktorí nám pomohli pri testovaniach; taktiež aj pedagógom základnej a materskej školy, ktorí zabezpečujú dištančné vzdelávanie našich detí a ktorým kvôli pandemií už druhý rok nebolo možné ku Dňu učiteľov osobne zablahoželať. Poďakovanie patrí aj 94,36 % našim obyvateľom, ktorí do predpísaného termínu vykonali tohtoročné sčítanie obyvateľov, bytov a domov prvýkrát v histórii elektronickým spôsobom. Zároveň ďakujem každému, kto sa minulý rok zapojil do triedenia odpadov, lebo od minuloročnej úrovne triedenia odpadov (50,86 %) závisí výška poplatku za uloženie odpadov v tomto kalendárnom roku. Keďže sa zo zákona tieto poplatky každoročne zvyšujú, je potrebné naďalej dôsledne triediť náš domový odpad.

Na záver mi dovoľte, milí čitatelia, popriať vám všetkým dobré zdravie, veľa síl pri zdoľávaní súčasných krízových situácií, ktoré sú zároveň aj skúškou vzájomnej ohľaduplnosti, tolerance, ľudskosti, empatie, aj pokory. Želám si, aby sme v tejto skúške obstáli čo najlepšie a hlavne bez ďalších strát na životoch.

*Ing. Judita Valašková,
starostka obce Veľký Kýr*

Náš Kýrnik..., časopis občanov obce Veľký Kýr, vychádza 2x ročne, registrované Ministerstvom kultúry SR pod EV 5450/16, ISSN 2585-7134,

vydáva - obec Veľký Kýr, Nám. sv. Jána 1, 941 07 Veľký Kýr, telefón: +421 915 200 801, email: starostka@velkykyr.sk, IČO: 00309109. Redakcia časopisu: Ing. Judita Valašková, starostka obce – predsedníčka redakčnej rady.

Mgr. Alena Jaššová, promovaná žurnalistka – odborná mediálna poradkyňa a dozor pri komplexnom zostavení obsahu a kreatívny tvorca časopisu, šéfredaktorka a majiteľka Vydavateľstva „HELENA“, so sídlom v Šali, IČO: 34644237.

Grafika: Peter Orbán - Zoxó Press. ROČNÍK VI., číslo PRVÉ/apríl 2021, ďalšie číslo vyjde v októbri 2021.

Časopis vychádza v náklade 1000 ks, plnofarebne. Nepredajné.

Rozlúčka s Ľudovítom Bálintom...

Vo februári tohto roku zomrel rodák z našej obce Dr. Ľudovít Bálint, na ktorého spomíname aj prostredníctvom článku jeho vnuka:

2. februára, na Hromnice tohto roku, nás navždy opustil môj milovaný starý otec z matkinej strany Ľudovít Bálint. Ten, kto už prešiel stratou blízkeho, pozná túto bolesť. Napriek tomu som vďačný Bohu pre plnohodnotný život starého otca. Ako každý, aj on mal svoju krížovú cestu, po ktorej kráčal dôstojne, príkladne, najmä v posledných etapách svojho života, znovuobjavoval svoj vzťah s Bohom a bol hoden niesť všetky bremená životnej cesty.

PhDr. Ľudovít Bálint, CSc., pedagóg, vedecký pracovník, sa narodil 20. novembra 1937 vo Veľkom Kýre, ako syn Márie Dojcsánovej a Pavla Bálinta. Jeho otec prežil vojnu, ale cestou domov zomrel. Štyroch chlapcov vychovala matka a potom sa s rodinou vysťahovali do neďalekej osadlosti Morgov (Morgópusztá), odkiaľ sa po niekoľkých rokoch vrátili do Veľkého Kýru. Ako mladý sa zapojil do miestneho kultúrneho a športového života: pracoval pre miestnu komunitu Csemadok a pre futbalový klub, ale ako najstarší chlapec pomáhal aj pri prácach okolo domu a na poli. V roku 1960 získal diplom z matematiky a fyziky na Univerzite Komenského v Bratislave. V rokoch 1960-1962 sa stal pedagógom v základnej škole v Kráľovskom Chlmcí, v rokoch 1962-1979 bol pedagogickým asistentom na katedre matematiky Vysokej školy pedagogickej v Nitre a potom odborným asistentom. V rokoch 1979-1994 bol zamestnancom Pedagogického výskumného ústavu v Bratislave (v rokoch 1988-1990 riaditeľom) a od roku 1994 bol zamestnancom Štátneho pedagogického ústavu.

Publikoval niekoľko pedagogických článkov a článkov o vzdelávacej politike v maďarskom a slovenskom jazyku. Bol

autorom, spoluautorom a prekladateľom asi tridsiatich štúdií na vysokej škole, učebníc stredných a základných škôl a metodických príručiek. Po zmene režimu bol spoluautorom matematických učebníc pre základné školy, zbierok úloh a pracovných zošitov, ktoré sa tiež používali aj na školách s vyučovacím jazykom maďarským. Pred viac ako desiatimi rokmi odišiel do dôchodku, žil svoj život vitálne a v tomto období stále aktívne editoval zbierky úloh.

Ľudovít Bálint a jeho manželka Rozália boli váženými občanmi mesta Šamorín. Jeho manželka, rodená Rozália Jandurová, bola v roku 1961 ako učiteľka presunutá z Baky do Veľkého Kýru a až do ich odsťahovania do Šamorína v roku 1977 bola významnou a rešpektovanou učiteľkou obce. V Šamoríne bola v 90. rokoch členkou mestskej rady a učiteľkou základnej školy a aktívne sa podieľala na formovaní života v meste. Manželia Bálintovi mali vždy konkrétny názor na vzdelanie, matematiku a situáciu Maďarov na Slovensku a na možnosti zlepšenia etnického vzdelávania. Boli to skutoční, nadšení učitelia, na ktorých s veľkou vďačnosťou a láskou spomínajú Maďari na Slovensku, vo Veľkom Kýre, v Šamoríne.

Môj dedo sa venoval aj vínu, zaujímal sa o verejný život, o ktorom sme sa vždy dobre bavili pri pohári vína. Po odchode do dôchodku sa v Šamoríne pravidelne zúčastňoval na udalostiach maďarskej komunity. Šamorínska samospráva 28. apríla 2019 mu udelila za významnú vedeckú, novinársku a pedagogickú prácu pri príležitosti Dňa mesta cenu Pro Urbe. Vždy vyjadril svoj názor o mojich verejných aktivitách a novinárskej práci, jeho konštruktívna kritika aj vo mne stále

pretrváva.

Dôležitou súčasťou života našich predkov bola okrem svätenej vody aj zapálená sviečka. Poskytovala im bezpečie, posilňovala ich vieru a vzťah v Stvoriteľa. Preto ju používali a verili v jej nadpozemskú moc. Dedko tiež veril, že na konci svojej pozemskej cesty, ak Boh dá, stretne sa opäť so starou mamou. A vždy, keď potom vyšiel na cintorín, zapálil si na jej hrobe sviečku.

Sviečka horí, aby slúžila iným. Ako dáva svetlo, vyhorí, vyčerpáva sa, rovnako ako ľudský život. Moja stará mama bola po celý život silnou oporou môjho starého otca, aby mohol vykonávať vedeckú prácu. Svojím plameňom slúžila svojej rodine a môjmu starému otcovi tak dlho, ako len mohla. Keď starý otec zostal sám, zasa pomáhal nám. Aby sme sa zblížili a učili sa od neho pri spoločne strávenom čase v posledných etapách jeho života a pripravovali sa tak na zapálenie našej vlastnej životnej sviečky. Teraz jeho plameň zhasol. Vyhorel, aby tým slúžil nám. Teraz je čas použiť silu, ktorú sme dostali od neho na osvetlenie nášho života, našich blízkych, väčším a silnejším svetlom. Dedko, odpočívaj v pokoji a nech na Teba zažiarí večné svetlo!

Tvoju pamiatku si navždy zachováme!

János Méry, vnuk

Združenie maďarských rodičov na Slovensku Veľký Kýr

Ústredná organizácia Združenia maďarských rodičov na Slovensku bola založená v roku 1996, počet jej základných organizácií je približne 500. Základná organizácia vo Veľkom Kýre začala svoju činnosť v decembri roku 2003 na podnet učiteliek bývalej materskej školy na Apátskej ulici, Kataríny Maliovej a Juliany Szókeovej.

Za uplynulých vyše pätnásť rokov jej pôsobenia vyrástla na aktívnu organizáciu našej obce, ktorá obohacuje voľnočasové aktivity detí a rodín a posilňuje našu väzbu k materinskému jazyku v našej čoraz menšej komunite.

V počiatkoch boli našimi najúspešnejšími podujatiami letné tábory Castellum, ktoré sme organizovali v spolupráci s vtedy ešte aktívne pôsobiacimi miestnymi skautmi, obvykle s účasťou pol stovky detí.

Vo februári každého roka sme organizovali akciu „Náš milovaný materinský jazyk“ na predstavenie budúcich maďarských prváčikov vo Veľkom Kýre.

Pre našu obec sme niekoľkokrát zabezpečili realizáciu programu „Anglicky sa učiace obce“, v rámci ktorého sa deti zúčastnili 3-týždňového kurzu angličtiny.

Nielen medzi deťmi, ale aj dospelými sa stali veľmi obľúbenými naše rodinné výlety, na ktoré sme vždy jazdili s plným autobusom. Bolo by nadhlo vymenovať, koľko úžasných miest a zaujímavostí sme na našich cestách pred-

stavili deťom, rodičom aj starým rodičom. Podnikali sme aj návštevy divadiel, ktoré sa taktiež tešili veľkej obľube.

Novoročný tanečný dom a súťaž v pečení koláčov by sa tento rok konali už po 17. krát. Táto akcia, ktorá sa tradične organizuje v spolupráci s folklórnym tanečným súborom Mórince, si v uplynulých rokoch získala čoraz viac zástancov a bola čoraz úspešnejšia. O obľúbenosti akcie v poslednej dobe svedčí skutočnosť, že účastníci prichádzali z bližších aj vzdialenejších obcí. Veľká sála kultúrneho domu bola vždy plná, k ľudovému tancu a zábavným rodinným kvízom sa pridávalo čoraz viac účastníkov. Rástol aj počet súťažiacich v pečení koláčov, porota musela spravidla rozhodovať a vyberať tie najlepšie z 50 druhov chufoviiek. Súťažiaci dostali malé darčeky a zakaždým aj celodenný výlet zadarmo. Práve tieto výlety sú veľmi obľúbené vo všetkých vekových skupinách.

Trikrát sme zorganizovali výstavu kresieb pre deti s názvom Rodinný kruh, Podanie ruky a Náš dom, na ktorej sa zúčastnili nielen deti z Veľkého Kýra. Naposledy sa konala fotografická súťaž spojená s výstavou, ktorá niesla názov Letné spomienky.

S cieľom vyplniť medzery sa tiež konali stretnutia spisovateľov s čitateľmi, z ktorých medzi najpamätnejšie patrí stretnutie s rodákom našej obce Józsefom Szókeom.

Pričinením našej organizácie sa uskutočnilo mnoho komunitných akcií, napr. Deň matiek, Deň seniorov, Štedrovečerné popoludnie atď. Naším hlavným cieľom je vyhladať ľudové tradície a zvyky našej obce a oboznámiť s nimi našu najmladšiu generáciu. Deti si síce po krátkom naliehaní, ale napokon vždy veľmi rady zahrli v divadelných predstaveniach. Posledné divadelné predstavenie štedrovečerných tradícií vo Veľkom Kýre zožalo veľký úspech nielen u detí, ale aj v okruhu ich rodičov a starých rodičov. Združenie rodičov zorganizovalo v roku 2011 spomienku na 60. výročie obnovy vyučovania v maďarskom jazyku. Na budove niekdajšej maďarskej školy bola taktiež z našej iniciatívy osadená pamätná tabuľa vyhotovená z darov bývalých absolventov školy. V kultúrnom dome sme usporiadali výstavu tabiel a triednych fotografií za uplynulých šesťdesiat rokov. Bývalí žiaci a učitelia ešte dlho spomínali na toto vydarené podujatie.

Vďaka desiatkam úspešných projektov sme vždy dokázali obohatiť voľný čas detí. Folklorný tanečný súbor Mórincsa sme pravidelne podporili organizovaním tanečných táborov. Vďaka viacerým úspešným projektom sme im v rámci programu „Bližšie k našim koreňom“ umožnili predstaviť ich program na mnohých miestach.

Združenie vlastní hodnotnú zbierku ľudových krojov a predmetov, ktoré sme doteraz prezentovali na dvoch výstavách. Prostredníctvom zapájania mladých ľudí – najmä detí – chceme aj naďalej pokračovať v našej práci zameranej na ochranu hodnôt.

Od roku 2016 aktívne spolupracujeme so študentským a športovým združením Terepjárók z maďarského Székesfehérváru. Rodičia a deti sa niekoľkokrát do roka stretá-

vajú na túrach a spoločných výletoch. V rámci našej spolupráce sa nám podarilo zrealizovať viacero úspešných projektov. Pohostinnosť rodín tohto maďarského združenia si mohli užiť aj členovia tanečného súboru Mórincsa.

Doteraz sa nám podarilo dvakrát usporiadať rodinnú fašiangovú zábavu, z ktorej by sme radi vytvorili tradíciu. Zábava sa podľa starodávneho zvyku začína v popoludňajších hodinách a trvá do polnoci.

A aké sú naše ďalšie plány?

Zatiaľ nevieme, čo nám prinesie pandémia, ale plánov máme viac než dosť. Síce netradičným spôsobom, ale nebude chýbať „Deň matiek“, rozprávkový tábor s Gyöngyi Écsi, ako ani cyklistické a pešie túry. V lete by sme znovu chceli usporiadať Deň výzvy, ktorý naposledy zožal veľký úspech. Dúfame, že tento rok sa už spolu s členmi združenia Terepjárók budeme môcť vydať na túry po tak dávno plánovaných trasách. Aj naďalej chceme byť aktívnou súčasťou našej komunity, predovšetkým chceme vychovať generáciu, ktorá sa hrdo hlási k svojmu materinskému jazyku, a posilňovať väzby k našej obci a rodnej zemi.

Keďže kvôli pandémie je v súčasnosti zakázané zhromažďovanie sa viac ako 6 ľudí, pracujeme na realizácii projektu, ktorý neporušuje tento zákaz. S podporou Obecného úradu plánujeme skrásliť našu obec chodníčkom pre rodiny. Časť medzi kostolom a riekou Nitra chceme počas roka skrásliť vysadením stromov a okrasných kríkov. A čaká nás aj ďalší dôležitý dátum – 70. výročie obnovenia vyučovania v maďarskom jazyku. My len dúfame, že budeme mať s kým, prečo a čo oslavovať.

ZMRS Veľký Kýr – Helena Kanyicsková

Dejiny ľudstva sú sprevádzané rôznymi smrtiacimi epidémiami

Koronavírus nám ukázal, že aj v tomto modernom svete sa hocikedy môže objaviť taká svetová pandémia, ktorá sparalyzuje náš každodenný život a hlavne v nemocniciach dokáže spôsobiť až vojnové situácie. Moderný človek je preto nútený žiť v karanténe a obávať sa o zdravie príbuzných.

Počas 19. storočia sa cez Karpatskú kotlinu prehnali tri veľké a niekoľko menších **epidemií cholery**, ktoré zanechali za sebou viac ako milión obetí. Obávanú epidémiu spôsobila baktéria šíriaca sa pitnou vodou a potravinami. Vo Veľkom Kýre sa táto pandémia skončila ku dňu sv. Anny, 26. júla 1831. Odvtedy sa u nás Deň sv. Anny slávi ako pamätný deň a každoročne sa u sochy sv. Anny, pochádzajúcej z r. 1807, konajú náboženské pobožnosti.

Ničivá cholera infikovala na území nášho štátu vyše 500-tisíc obyvateľov a chorobe podľahlo 250-tisíc občanov.

Veľa obetí podľahlo aj začiatkom 20. storočia rýchlo sa šíriacej španielskej chrípke, spôsobenej chrípkovým vírusom, ktorá vyčíňala od jari 1918 a vrcholila na jeseň. Vírus tejto choroby sa šíril podobne ako dnešný koronavírus, bol však charakteristický tým, že svoje obete bral spomedzi mladšej dospelšej generácie. Španielskej chrípke podľahol aj náš oblúbený katolícky dekan János Vargha. Začiatkom minulého storočia ohrozovala ľudstvo aj ďalšia nebezpečná choroba – **záškrť**, ktorá spôsobovala úmrtie hlavne 8- až 10-ročných detí.

Skôr narodení občania sa možno ešte pamätajú na infekčné ochorenie slintačky a krívačky, ktoré sa u nás objavilo v r. 1972. Toto vysoko nákazlivé vírusové ochorenie párnokopytníkov sa prehnalo celou našou republikou, nevynímajúc ani našu obec. V marci 1972 podľahlo tejto chorobe veľa hospodárskych zvierat vtedajšieho jednotného roľníckeho

družstva. Z dôvodu zabránenia šíreniu choroby uzatvorilo vtedajšie vedenie obce s okamžitou platnosťou našu obec, zamestnanci družstva sa nemohli vrátiť do svojich domácností. Neustále sa dezinfikovali cesty a verejné priestranstvá, pri vchode verejných budov boli umiestnené dezinfekčné prostriedky. Absentovalo aj školské vyučovanie; kultúrne domy, pohostinstvá, reštaurácie a kostol boli zatvorené, nemohli sa konať verejné podujatia, ani schôdze (žiaľ, tieto obmedzenia sú nám známe aj v súčasnom období) a celý núdzový stav trval 3 týždne. Rok 1997 bol vrcholom v počte ochorení **AIDS**, kedy sa zaznamenalo 3,3 milióna obetí, od tejto doby sú počty týchto ochorení klesajúce.

V povojnovom období 2. sv. vojny, ktoré bolo charakteristické hospodárskym rozmachom a blahobytom, sa rozšírili skôr chronické a neinfekčné choroby ako **infarkt, vysoký krvný tlak, srdcovo-cievne a nádorové ochorenia**. Niektorí tvrdia (v prenesenom význame), že práve tieto choroby, ktoré, žiaľ, napádajú aj obyvateľstvo našej obce, sú aj najcharakteristickejšou „epidémiou 21. storočia“.

V uplynulých desaťročiach vznikali síce epidémie menšieho rozmeru (prasacia a vtáčia chrípka), ktoré neobmedzili náš každodenný život, preto sa v našej pamäti výrazne ani neuchovali. V súčasnosti vyčíňajúca **pandémia COVID-19** sa nedá porovnať s predchádzajúcimi epidémiami. Na Covid-19, ktorý za krátky čas ochromil celý svet, nebolo pripravené ani obyvateľstvo 21. storočia. S vysokým počtom úmrtí prevýšil doterajšie epidémie, svojimi dlhotrvajúcimi obmedzeniami spôsobuje veľké hospodárske škody. Doteraz viac-menej pominuli všetky väčšie epidémie. Dúfajme teda, že aj túto pre nás hrozivú pandémiu sa nám podarí prekonať a množstvo negatív spojených s touto chorobou zostane pre nás len zlou spomienkou.

Vandalizmus v našej obci

Detské ihriská a parky sú neoddeliteľnou súčasťou života našich detí všetkých vekových kategórií. V dnešnej dobe plnia okrem prvotnej zábavnej a relaxačnej funkcie aj výchovno-vzdelávaciu úlohu. Hry rozvíjajú fyzickú zdatnosť detí, ich telesný rozvoj, tvorivosť, zmysel pre spoluprácu, fungovanie v kolektíve, schopnosť rešpektovať druhých. S prvými slnečnými lúčmi ožívajú aj ihriská, okamžite sa ozývajú vravou a smiechom detí. Inak tomu nie je ani v našej obci. Každý považuje detské ihriská za súčasť základného sociálneho vybavenia obce. V období lockdownu, home-office, dištančného vzdelávania a obmedzovania osobných kontaktov sa väčšina z nás snaží ujsť aspoň na chvíľu z domu do voľnej prírody.

Ludia, ktorí čerpajú energiu z pravidelných prechádzok, behu či bicyklovania, sú však rozčarovaní pri nelichotivom pohľade na množstvo odpadu popri rieke, chodníkoch či jarkoch. V poslednom čase sa totiž v našej obci rozmohol vandalizmus. Sprejom počmárané steny, znečistené preliezky a hojdačky, na zemi sa váľajúce prázdne fľaše a plechovky, vyvalené dopravné značky – s takýmito javmi sa denne stretávame v našej obci.

Vandalizmom dochádza nielen k ničeniu obecného majetku, ale aj k jeho estetickému znehodnoteniu, čo pôsobí obzvlášť deprimujúco v súčasnej dobe. Navyše je to tiež naša spoločná vizitka, ktorá o nás vytvára efekt prvého dojmu pre návštevníkov našej obce. Je polutovaniahodné a úbohé, že niektorí spoluobčania, dokonca aj maloletí, majú potrebu ničiť zariadenia a priestory, ktoré majú slúžiť

všetkým obyvateľom. Súčasná mladá generácia nemá zábrany a napriek súčasnej epidemiologickej situácii sa stretáva a ničí nielen obecný majetok, ale aj životné prostredie, v ktorom žijeme my všetci. Zjavne sú im cudzie morálne i materiálne hodnoty, zjavne žijú len pre prítomnosť, zjavne im chýba základná úcta k životu...

Vandalizmus nie je prejavom hrdinstva, je to trestný čin. Zanecháva viditeľné stopy, ktoré sa nedajú len tak ľahko zahadiť. Odstránenie následkov vandalských výstrelkov znamená pre dedinu nemalé finančné náklady, na ktoré sa, žiaľ, skladáme všetci obyvatelia obce.

Našťastie, aj medzi nami žijú malí hrdinovia. Sú to „EKO-KAMOŠI“ – žiaci 4.a triedy, ktorí sa rozhodli, že svoj voľný čas využijú užitočne. Týmto deťom záleží na životnom prostredí a nie je im ľahostajný stav v našej obci. Znečistené

námestie a jeho okolie im prekážalo natoľko, že sa rozhodli zbierať povalujúce sa smeti v centre. O tom, že práce bolo dosť, svedčí množstvo vriec naplnených odpadom od výmyslu sveta. Žiaci v tejto aktivite plánujú pokračovať. Ak dokážu priložiť ruku k dielu naše deti, zvládneme to aj my. Stačí, ak pri prechádzke alebo pri hre v parku zodvihneme pohodennú plastovú fľašu, ležiacu pri našich nohách alebo obal od čokolády odhodíme do smetného koša, kam aj patrí.

Čistota a poriadok v obci je vizitkou celej našej komunity. Preto nestrkajme hlavu do piesku, buďme vzorom pre naše deti a naučme ich, že PORIADOK V OKOLÍ UDRŽIAVAŤ NEBOLÍ.

PaedDr. Silvia Ribyová

Viničné domy v Hlbokej ceste

Vinohradníctvo má na Podunajskej nížine veľmi dávnu tradíciu. Predpokladá sa, že základy vinohradníctva v nitrianskej oblasti položili benediktínski mníši zoborského kláštora ešte v 9. storočí. Už v historickej mape obce z roku 1720 je jasne zakreslené, že na západ od obývaných častí usadlosti Kýr sa na kopci pestoval vinič pri kolochoch. Do vinohradov sa kedysi vychádzalo z hlavnej štátnej cesty priamo zo súkromných záhrad. V jednej zo záhrad bola okolo roku 1900 osadená i malá socha sv. Urbana – patróna vinárov a vinohradníkov. Po druhej svetovej vojne sa cirkevné polia pozdĺž súčasnej Novozámockej a Nitrianskej ceste rozparcelovali a začalo sa s výstavbou rodinných domov. Ich záhrady sa ťahali do kopca s vinohradmi.

Začiatkom 20. storočia nastal aj v našej obci veľký stavebný rozmach. Steny domov a hospodárskych budov sa stavali z hliny vydlabanej za dedinou. Lokálnou základňou vhodnej ilovitej hliny sfarbenej prevažne do žltohneda sa stal svah medzi vinohradmi. Hlbšie sa nachádza lokálne aj červenohnedá hlina s drobnými vápencovými kamienkami. Z miesta ťaženia tejto dostupnej stavebnej suroviny sa na vozoch za konským záprahom zvozili do dediny tony hliny na zapracovanie do budov aj v medzivojnových rokoch a kopalo sa stále hlbšie. Hliniskové jamy sa neoplatilo zasypať, hoci istý čas sa tu tvorila skládka komunálneho odpadu. Po ceste naprieč hlinisku sa chodilo do chotára, tadiaľ sa vyháňal aj dobytok na pašu. Pravdepodobne v tejto úžitkovo-hospodárskej súvislosti vzniklo aj pomenovanie cesty Cserda út (csorda - slov. črieda, út - slov. cesta). Miesto sa stalo hranicou medzi tzv. Hornou a Dolnou horou (po maďarsky Felsőhegy a Alsóhegy) – doteraz používané pomenovania územných celkov v katastri. Pod stromami vzniklo z nahromadenej dažďovej vody plytké prírodné jazierko, ktoré lákalo na kúpanie aj deti. V sedemdesiatych rokoch minulého storočia sa

začalo uvažovať o lepšom využití širokej cesty v malebnom prostredí hájika. V r. 1970 vysadili žiaci vyšších ročníkov miestnej základnej školy pod vedením p. učiteľa Teodora Száraza v Čerdaúte agáty.

Rozhodnutím samosprávy obce sa v r. 1983 pod vedením p. Vojtecha Kováčika a pokladníka Benedikta Valášku začala výstavba hajlokov (pôvod slova pravdepodobne v maďarskom hajlék; slov. obydlie) – domčekov postavených nad vínnou pivnicou. Postupne sa do hlinenej steny zapustilo okolo 70 pivníc na sudy s vínom, ktorých klenby sa vyložili tehľami. Na spracovanie hrozna sa postavili vkusné domčeky napojené na elektrinu i vodovod, viedla k nim betónová cesta so žlabom na odvádzanie dažďovej vody až do koryta rieky Nitra. Táto zóna, známa aj dnes ako Čerdaút patrí medzi rekreačné zóny obce.

V roku 1994 sa na prázdny skulptúrnený priestor pod radom pivníc postavila nová drevená socha sv. Urbana I. pápeža. Zhotovil ju drevorezár František Vašek z Mojzesova. Bola vysvätená 29. mája 1994 v rámci sv. omše dekanom Ľudovítom Elekom v miestnom kostole, následne sa v slávnostnom sprievode preniesla na miesto jej určenia pod vinohrady. Od tých čias sa obyvatelia obce každoročne koncom mája schádzajú pri vyzdobenej soche v Čerdaúte na bohoslužbu a prosia patróna vinohradníkov o ochranu úrody vo viničiach a na poliach.

Okrem spracúvania hrozna z neďalekých vinohradov sa k tejto časti obce viažu i obľúbené spoločenské podujatia. Niekoľko rokov sa tu v lete konal hudobný festivalový víkend CSERDAFEST, ktorého organizátormi boli členovia miestnych hudobných skupín. V súčasnosti sa tu stretávajú priatelia vína z príležitosti Dňa otvorených pivníc. Vo vínnej uličke s viničnými domami sa predstavujú domáci malovýrobcovia vína, ako aj vinári z okolitých obcí. Príjemnú atmosféru pri ochutnávaní vína umocňuje hudobný program na pódiu a skvelé občerstvenie.

Ing. Melinda Baruszová, PhD.

Nagyker infó

VI. ÉVFOLYAM

1. szám/ÁPRILIS 2021

Nagyker lakosainak lapja

**Ez év februárjában
elhunyt falunk szülöttje,
dr. Bálint Lajos,
akire unokája emlékezik
a következő cikkben**

/3. old.

**Élnek közöttünk kis
ÖKO-HŐSÖK is,
a 4.a osztály tanulói**

/7. old.

**Első országos COVID-19
tesztelés a falunkban** /str.6

**Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége Nagyker
az elmúlt több mint másfél évtizedben aktív
tevékenységet kifejtő szervezetté vált
községünkben** /4. old.

Kedves olvasók!

Már egy éve tart a járvány, amely megváltoztatta életünket, megfosztott bennünket a közélettől, családi ünnepeinktől és összes aktivitásunktól, amely mindennapjaink része volt.

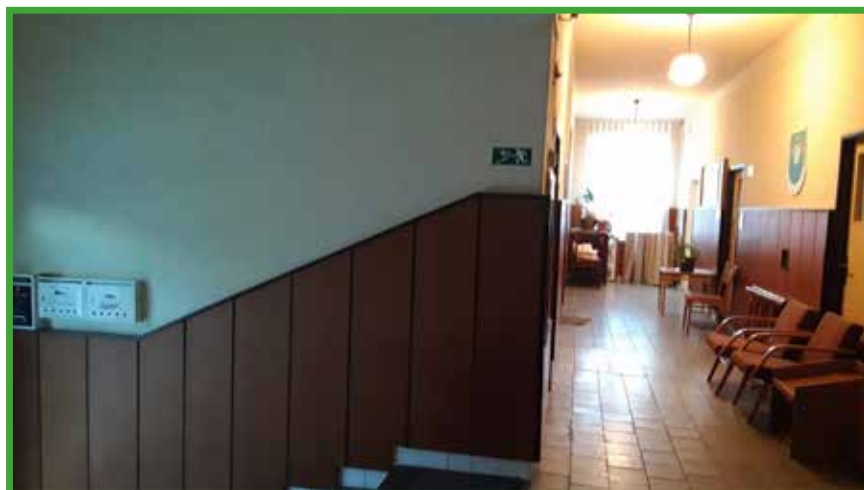
A Covid-19 miatt akadozik gyermekeink iskolai oktatása, a vállalkozók és alkalmazottak többsége bérkieséssel küzd; kénytelenek voltunk feladni utazási és szabadidős aktivitásainkat és ami a legfájdalmasabb - a kór emberéleteket is követelt. Mivel

az élet pótolhatatlan, vigyázunk magunkra és a rendeletek betartásával óvjuk másokat, ahogy pl. 65 éven felüli lakosaink egészségének megóvása érdekében mi is ingyenes respirátorokat biztosítottunk. Önkormányzatunk is igyekszik betartani az előírt rendeleteket annak ellenére, hogy nem mindig értünk velük egyet, főleg ami a kötelező tesztek törvényellenes fizetését illeti saját adófizetőink pénzforrásából. Az eddig elvégzett tesztekért az állam több, mint 35.325

euróval tartozik községünknek. A többszörösen meghosszabbított rendkívüli állapot alatt igyekeztünk a hivatalt a szükséges óvintézkedések ellenére is működtetni; ezt az időt kihasználtuk a hivatal régi épületének festésére, a tárgyalóterem felújítására és a kis kultúrház szellőzőrendszerének megépítésére.

Kihasználom a lehetőséget, hogy megköszönjem az önkéntesek segítségét, az alapiskola és óvoda tanítóinak gyermekeink távoktatását (tanítónap alkalmából már második éven nem volt lehetőség a személyes gratulációra), valamint azt, hogy lakosaink 94,36 % teljesítette az előírt időpontig népszámlálási kötelességét. Köszönjük továbbá, hogy a tavalyi évben lakosaink segítségével 50,86 %-os hulladékszelektálási arányt értünk el, mivel ettől függ az ideai személtlerakati díj nagysága. Törvényből kifolyólag

évente növekszik ez a díj, ezért továbbra is kérjük, hogy minél több újrahasznosítható hulladékot válogassunk ki a házi hulladékból.

Végezetül engedjék meg, kedves olvasók, hogy mindenkinek jó egészséget kívánjak, sok erőt a mindennapi gondok megoldásához, amely egyben a kölcsönös megértés, emberség, egymás iránti segítség és alázat vizsgája is lehet. Kívánom, hogy ezen a téren minél jobban teljesítsünk és főleg emberi veszteség nélkül éljük meg a járvány végét.

*Tisztelettel: Valaska Judit,
Nagykér polgármestere*

Nagykér infó..., Nagykér lakosainak lapja, megjelenik kétszer évente,

engedélyezte a SZK Kulturális Minisztériuma, EV 5450/16, ISSN 2585-7134,

Pozsony, kiadja: Nagykér község, Nám. sv. Jána 1, 941 07 Velký Kýr, telefon elérhetőség: +421 915 200 801,
e-mail: starostka@velkykyr.sk, IČO: 00309109. Szerkesztőség: Ing. Judita Valašková, polgármester - szerkesztőségi tanácselnök.
Mgr. Alena JAŠŠOVÁ, újságíró – szakmai és mediális tanácsadó, valamint a lap összeállításának szakmai felügyelete,
főszerkesztő és a „HELENA” kiadó tulajdonosa – székhely: Végsellye, IČO: 34644237.

Grafika: Peter Orbán - Zoxó Press. VI. évfolyam, 1. szám/április 2021.

A következő szám 2021 októberében jelenik meg. Megjelenik 1000 példányban. Ingyenes.

Búcsú Bálint Lajostól...

Ez év februárjában elhunyt falunk szülöttje, dr. Bálint Lajos, akire unokája emlékezik a következő cikkben:

Ez év februárjában elhunyt falunk szülöttje, dr. Bálint Lajos, akire unokája emlékezik a következő cikkben:

Idén február 2-án, Gyertyaszentelő boldogasszony napján örökre itt hagyott minket drága anyai nagyapám, Bálint Lajos. Aki már átélte egy számára fontos ember elvesztését, tudja milyen fájdalom ez. Ennek ellenére mégis hálát adok a Jóistennek, mert papa teljes életet élt. Mint mindenki másnak, neki is megvolt a maga keresztútja, melyet méltóságteljesen, példamutatóan, Istennel a kapcsolatot újra megtalálva járt végig, méltón viselve az út minden terhét, főleg élete utolsó szakaszában.

PhDr. Bálint Lajos CSc. pedagógus, tudományos kutató 1937. november 20-án született Nyit-ranagykéren Dojcsán Mária és Bálint Pál fiaként. Édesapja a háborút túlélte, de útban hazafelé elhunyt, így a négy fiút édesanyjuk nevelte, majd családjával együtt kitelepítették a közeli Morgópusztára, ahonnan pár év után visszakérültek Nagykerre. Fiatalkorában bekapcsolódott a helyi kulturális és sportéletbe: a Csemadokban s a fociklubban dolgozott a helyi közösségért, mindamelllett pedig a legidősebb fiúként a ház körüli munkáknál és a földeken is segédkezett. 1960-ban a pozsonyi Comenius Egyetemen matematika-fizika szakos tanári oklevelet szerzett. 1960-1962-ben a királyhalmeci általános középiskola tanára, 1962-1979-ben a nyitrai Pedagógiai Főiskola matematika tanszékének tanársegéde, majd adjunktusa lett. 1979-1994-ben a pozsonyi Pedagógiai Kutatóintézet munkatársa (1988-1990-ben igazgatója), 1994-től az Állami Pedagógiai Intézet alkalmazottja.

Számos pedagógiai szakcikke és oktatáspolitikai írása jelent meg magyar és szlovák nyelven. Mintegy harminc főiskolai jegyzet, gimnáziumi és alapiskolai

tankönyv, valamint módszertani kézikönyv szerzője, társszerzője, illetve fordítója volt. A rendszerváltás után a Felvidéken is használt alapiskolás matematikakönyvek, feladatgyűjtemények és munkafüzeteknek társszerzője. Több mint tíz éve vonult nyugdíjba, töretlen erővel élve tovább életét, s ebben az időszakban még aktívan hozzájárult az egyes feladatgyűjtemények szerkesztéséhez.

Bálint Lajos és felesége Somorja városának közmegebecsülésnek örvendő polgárai voltak. Feleségét Bálint, született Jandura Rozáliát 1961-ben Bakáról Nagykerre helyezték tanárként, s egészen 1977-es Somorjára költözésükig meghatározó és megbecsült tanítónője volt a községnek. Somorján, a 90-es években a város képviselőtestületének tagja, valamint alapiskolai tanár volt, s aktívan hozzájárult a város életének alakításához. A Bálint házaspárnak mindig konkrét véleménye volt az oktatásról, matematikáról és a felvidéki magyarság helyzetéről, s a nemzetiségi oktatás javításának lehetőségeiről. Igazi, lelkes pedagógusok voltak, akikre Nagyker, Somorja (illetve a Felvidék) magyar ajkú közönsége is nagy hálával és szeretettel emlékezik.

Nagyapám egész életében borászkodott, rengeteget olvasott, érdeklődött a közélet iránt, melyről egy pohár bor mellett mindig jókat beszélgettünk. Nyugdíjba vonulása után rendszeresen részt vett a somorjai magyarság rendezvényein, 2019. április 28-án pedig Somorja város önkormányzata a város napja alkalmából Pro Urbe díjban részesítette, jelentős tudományos, publicisztikai és pedagógiai munkájáért. Mindig elmondta véleményét a közéleti tevékenységemmel és publicisztikai munkásságommal kapcsolatban is, építő kritikája máig bennem él. Őseink életének fontos része volt a szenteltvíz mellett a megszentelt gyertya is.

Biztonságot nyújtott számukra, erősítette hitüket és a Teremtővel való kapcsolatukat. Ezért alkalmazták, és hittek annak erejében. Papa is hitte, hogy a földi útja végén, ha a Jóisten is engedi, újra találkozhat majd mamával. S minden egyes alkalommal, amikor kiment mama után a temetőbe, gyújtott egy gyertyát a sírján. A gyertya felemészti magát, hogy másokat szolgáljon. Miközben fényt ad, elfogy, elhasználódik, ahogy az emberi élet. Mamám egész életében erős támasza volt papámnak, hogy ő végezni tudja tudományos tevékenységét. Ő a lángjával a családját és a papámat szolgálta, amíg lehetett. Papa, miután egyedül maradt, az életével szolgált minket. Hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, hogy tanuljunk tőle, hogy az élete utolsó szakaszában vele töltött idővel felkészüljünk a saját gyertyánk igazi meggyújtására. Most az ő lángja is kialudt. Felemészttette magát, hogy minket szolgáljon. Itt az ideje, hogy a tőle kapott erőt most már arra használjuk, hogy nagyobb, erősebb fényel világíthassunk környezetünknek, szeretteinknek.

Papa, nyugodj békében, s az örök világgossáág fényeskedjék Neked!

Emlékedet örökre megőrizzük!!

Unokád: Méry János

Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége Nagyker

A Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége Központi Szervezete 1996-ban alakult, alapszervezeteinek száma kb. 500. A nagykeri alapszervezet 2003 decemberében kezdte meg tevékenységét az akkori Apáti utcai óvoda pedagógusainak, Mali Katalin és Szőke Julianna kezdeményezésére.

Az elmúlt több mint másfél évtizedben aktív tevékenységet kifejtő szervezetté vált községünkben, gazdagítva a gyerekek és családok aktív szabadidőtöltését, s megerősítve az anyanyelvünkben való megmaradásunkat az egyre fogyó közösségünkben.

Kezdetben a legsikeresebb rendezvényeink a Castellum nyári táborok voltak, amelyeket az akkor még aktívan működő helyi cserkészekkel együttműködve szerveztünk általában félszáz gyerek részvételével.

Minden év februárjában megszerveztük az „Édes anyanyelvünk” nevű rendezvényt, amely a jövő nagykeri magyar elsősök bemutatkozását szolgálta.

Számos alkalommal biztosítottuk falunkban az „Angolul tanuló falvak” programot, ahol a gyerekek 3 hetes angol tanfolyamon vettek részt.

A mindig teltbuszos családi kirándulások is nagyon népszerűvé váltak nemcsak a gyerekek, de a felnőttek körében is. Felsorolni is sokáig tartana, mennyi csodálatos helyet és látnivalót ismertettünk meg a gyerekekkel, szülőkkel és

nagyszülőkkel. Többször szerveztünk színházlátogatásokat, amelyek szintén nagy közkedveltségnek örvendtek.

Az idén 17. alkalommal került volna megrendezésre az újr-évi táncbáz és kalácsütő verseny. A rendezvény, amelyet már hagyományosan a Mórince néptánccsoporttal karöltve szervezünk, egyre nagyobb sikert és támogatót szerzett az elmúlt évek során. Az utóbbi időkben az esemény népszerűségét bizonyítja, hogy a rendezvénynek közeli és távolabbi falvakból is voltak résztvevői. A kultúrház nagyterme mindig zsúfolásig megtelt, egyre többen kapcsolódtak be a néptáncba és a mókás családi vetélkedőkbe. A kalácsütő versenyre is egyre többen neveztek be, általában 50 féle finomságból kellett a zsűrinek eldöntenie és kiválasztania a legjobbakat. A verseny résztvevői apró ajándékokat és minden alkalommal egy egynapos ingyenes kirándulást is kaptak. Ez utóbbinak minden korosztályban nagy volt a népszerűsége.

Három ízben rendeztünk rajzkiállítást a gyerekek számára Családi kör, Kézfogás és a Mi házuk címmel, nemcsak a nagykeri gyerekek bevonásával. Legutóbb kiállítással egybekötött fotóversenyt tartottunk Nyári emlékek címmel.

Az író-olvasó találkozók szintén hiánypótló céllal valósultak meg. Közülük az egyik legemlékezetesebb a falunk szü-
löttjével, Szőke Józseffel tartott találkozás volt.

Számos közösségi rendezvény valósult meg általunk, mint pl. az Anyák napja, Idősek napja, Karácsonyváros délután stb. Legfőbb célunk, hogy felkutassuk községünk néphagyományait és szokásait, és megismertessük őket a legfiatalabb nemzedékkel. A gyerekek kis unszolás után, de végül mindig nagy örömmel szerepeltek egy-egy színdarab bemutatóján. A legutóbbi, a Szenteste nagykéri hagyományának színpadra vitele nemcsak a gyerekek, de a szülők és nagyszülők körében is nagy sikert aratott.

2011-ben a magyar oktatás újraindításának 60. évfordulója alkalmából rendezett megemlékezést a szülői szövetség vállalta el. Az egykori magyar iskola épületére szintén a mi kezdeményezésünkre és ennek emlékére került fel az emléktábla, amely az öregdiákok adományaiból készült el. A kultúrházban az elmúlt hatvan év tablóból és osztályképeiből rendeztünk kiállítást. Az egykori diákok és pedagógusok még sokáig emlegették ezt a színvonalas rendezvényt. A több tucatnyi sikeres pályázatnak köszönhetően mindig gazdagítani tudtuk a gyerekek szabadidejét. Tánctáborok szervezésével rendszeresen támogattuk a Mórincsa néptánccsoportot. Sikeres pályázatok keretében a „Közelebb gyökereinkhez“ nevű programmal lehetőséget teremtünk nekik arra, hogy műsorukkal számos helyre eljuthassanak.

A szövetség értékes népviseleti és tárgyi gyűjteménnyel rendelkezik. Ebből két alkalommal kiállítást rendeztünk. Értékmentő munkánkat továbbra is folytatni szeretnénk a fiatalok – főleg a gyerekek bevonásával.

2016-tól aktívan együttműködünk a székesfehérvári Terepjárók Diák és Sportegyesülettel. Túrák, közös kirándu-

lások révén évente többször találkoztak a szülők és gyerekek. Együttműködésünk alatt több sikeres pályázatot bonyolítottunk le. Egy alkalommal a Mórincások is élvezhették a Terepjárók családjainak vendégszeretét. Ez idáig két alkalommal sikerült megszerveznünk a családi farsangi mulatságot azzal a céllal, hogy ebből hagyományt teremtsünk. Egy réges-régi szokás szerint a mulatság délután kezdődik és éjfélig tart.

S hogy mik a terveink?

Még nem tudjuk, mit hoz a járványhelyzet, de terveket azért bőven szőttünk. Lesz „Anyák napja” – rendhagyóan, mesetábor Écsi Gyöngyivel, bicikli- és gyalogtúra. A nyár folyamán ismét megszerveznénk a legutóbb nagy sikert aratott Kihívás napját. Reméljük, hogy az idén lehetőségünk lesz végre együtt túrázni a Terepjárók csapatával a már oly régóta tervezett útvonalakon. Szeretnénk továbbra is közösségünk aktív részesei lenni, főleg értékes, anyanyelvüket büszkén vállaló nemzedéket nevelni, és erősíteni a falunkhoz, szülőföldünkhöz fűződő köteléket.

Mivel a járványügyi helyzet miatt egyelőre tilos a 6 főnél több személy gyülekezése, egy olyan projekt megvalósításán dolgozunk, amely nem sérti ezt a tilalmat. A Községi Hivatal segítségével családi sétánnyal szeretnénk szebbé tenni falunkat. A templom és a Nyitra folyó közti részt fogjuk szebbé varázsolni az év folyamán fák és díszcserjék kiültetésével. És egy évforduló is vár ránk – a magyar oktatás újraindításának 70. évfordulója. Reméljük, lesz kivel, miért és mit ünnepelni.

SZMSZSZ Nagyker - Helena Kanyicsková

Az emberiség történelmét végigkísérik a különféle járványok

A koronavírus megmutatta, hogy e modern világban is bármikor kialakulhat olyan világméretű járvány, amely lebénítja mindennapjainkat és szinte háborús helyzeteket idéz elő, főleg a kórházainkban. A modern kor embere így kénytelen megtapasztalni a karantén „élményét”: a betegségtől való félelmet, a bizonytalanságot és gazdasági válságot.

A 19. század folyamán három nagy és számos kisebb **kolerajárvány** száguldott végig a Kárpát-medencén, több mint egymillió áldozatot hagyva maga mögött. A rettegett kórt egy baktérium okozta, ami ivóvízzel és élelmiszerekkel terjedt. Nagykerén a járvány 1831-ben Szent Anna napján, július 26-án ért véget. Azóta ez a nap fogadalmi ünnep községünkben és minden évben az 1807-ben felállított Szent Anna szobornál zajlik az imádságos ájtatosság a járvány megszűnésének emlékére. A pusztító kolera akkori hazánk területén 500 ezer embert betegített meg és 250 ezer halálos esetet okozott.

A 20. század elején a tomboló **spanyol-**

nátha tizedelte meg az emberiséget. Ez a vírus okozta influenzajárvány 1918 tavaszán kezdődött és ősze érte el a csúcspontját. A vírus nagyon hasonlóan terjedt, mint a mai koronavírus és attól volt különleges, hogy a legtöbb áldozatát a fiatal felnőtt lakosság soraiból szedte. A nagykeri keresztény hívek szeretett plébánosukat, Vargha János esperest is elvesztették a járványban. A múlt század elején még egy veszélyes betegség - a **torokgyík** támadt az emberiségre, főleg 8-10 éves gyerekek halálát okozva.

Korábban született lakosaink bizonyára emlékeznek még a ragályos **száj- és körömfájásra**, amely 1972-ben ütötte fel a fejét. Az erősen ragályos, állatokat fenyegető vírus okozta betegség az egész országon végigsöpört, s nem kerülte el sajnós községünket sem. A kórokozó fő áldozata az Egységes Földműves Szövetkezet állatállománya volt és 1972 márciusában tűnt fel. A járvány további terjedésének megakadályozása érdekében az akkori közigazgatási szervek azonnali hatállyal lezárták a falut, a szövetkezet

dolgozói nem mehettek haza otthonaikba. Az utakat, közterületeket állandóan fertőtlenítették, minden középület előtt fertőtlenítőszerrel voltak elhelyezve. A falu teljes lezárása 3 hétig tartott. Az iskolában szünetelt az oktatás, zárva voltak a vendéglők, templom, kultúrház, betiltottak mindennemű gyülekezést és rendezvényt (sajnos ismerősek ezek a rendelkezések a jelenlegi helyzetben is). A világméretű járvánnyá alakult **HIV-fertőzés (AIDS)** 1997-ben csúcspontot ért el, ekkor évente 3,3 millió fertőzöttet jegyeztek, azóta ez a szám szerencsére csökkenő arányú.

A 2. világháború utáni viszonylagos jólét, a gazdasági fellendülés miatt nem vírusjárványok, inkább a krónikus, nem fertőző betegségek: az infarktus, a magas vérnyomás, szív- és érrendszeri betegségek, a daganatos megbetegedések terjedtek el. Egyesek szerint – átvitt értelemben – a 21. század legjellemzőbb „járványai” a **szívbetegség és a daganatos betegségek**, amelyek alól sajnós nem kivétel falunk népessége sem.

Az elmúlt évtizedekben kisebb méretű influenzajárványok is kialakultak (pl. sertéspestis, madárinfluenza), amelyek emlékeztetünkben talán kevésbé maradtak meg, hisz kevésbé korlátozták mindennapjainkat. A jelenleg tomboló **COVID-19 pandémia** viszont korántsem hasonlítható össze az említett járványokkal. Erre az egész világot lebénító világméretű járványra még a 21. század embere sem volt felkészülve, nagymértékű elhalálozási arányával túlszárnyalja talán az összes eddigi járványt, hosszantartó kimenetelével és korlátozásaival világszerte nagy gazdasági problémákat okoz. Eddig szerencsére minden nagyobb járvány többé-kevésbé megszűnt, így reménykedünk, hogy ezt a számunkra ijesztő koronavírus is képesek leszünk legyőzni és a járvánnyal kapcsolatos sok negatívumra már csak rossz emlékként fogunk visszagondolni.

Vandalizmus a falunkban

A parkok és játszótérek nélkülözhetetlen részei nemcsak a gyermekek, hanem a felnőttek mindennapjainak is. Az elsődleges szórakozási és relaxációs lehetőségeken kívül bizonyos mértékben nevelési funkciókat is betölthetnek ezek a térségek. Az aktív játék, a friss levegőn való tartózkodás fejlesztheti a testet, képzelőerőt, kreativitást, a közösségi szellemet valamint a fizikai rátermettséget és a mások iránti tiszteletet is. A tavasz első sugaraival feléled a park és gyermekkacajjal telítődik. Nincs ez másként a mi községünkben sem. Szinte minden lakos ezeket a területeket a község fontos részének tekinti, ahol az emberek nemcsak jól érezhetik magukat, hanem a szociális kapcsolataikat is erősíthetik. Különösen ez nagyon fontos ezekben a nehéz időkben, amikor is az emberek többsége kénytelen otthonról dolgozni vagy tanulni. Szinte hozzáragadunk a számítógéphez. Ilyenkor az emberek jobban vágyakoznak egy jó sétára, vagy a természetbe való kimozdulásra.

Azok, akik sétálnak vagy kerékpároznak, olykor meghökkenve veszik tudomásul a folyóparton, járdák mellett és az árkokban szanaszét található hulladék-

mennyiséget. Sajnos az utóbbi időben a falunkban teret hódít a vandalizmus. A befirkált falak, hinták, eldobott dobozok, kifeszített jelzőtáblák napi szinten is ezt bizonyítják.

Ezek a „tettek” nemcsak a falu vagyonát, hanem esztétikai értékét is károsítják, ami különösen lehangoló ebben a nehéz időszakban. Ugyanakkor ez egy közös névjegy is, főleg a más-honnét érkezők szemében. Nagyon elszomorító és lehangoló, hogy némely polgártársunk, és sajnos olykor kiskorú is szüksé-

gét érzi annak, hogy rongálja a közösség érdekeit szolgáló dolgokat. Főleg a fiatalabb korosztály egyes tagjai számára nem léteznek erkölcsi határok, a pandémiás szabályokra fittyet hányva találkozásaik „eredménye” a falu és a lakosság vagyonának a rongálása. Valószínűleg ők csak a mának élnek minden tisztelet és megbecsülés nélkül.

A vandalizmus nem hősi tett, hanem egyszerűen bűncselekmény, aminek sajnos látható nyomai vannak. Ezeknek a tet-

teknek a kijavítása, rend-behozása nem kevés pénzébe kerül nemcsak a falunak önkormányzatának, hanem ezáltal az itt élő lakosoknak is.

Szerencsére azért élnek közöttünk kis ÖKO-HŐSÖK is, a 4. osztály tanulói, akik elhatározták, hogy szabadidejüket hasznosan töltik el. Ezeknek a kis diákoknak nagyon fontos a környezetvédelem és a falunk tisztasága. A község főterét az elmúlt időszakban megtisztították az ott felhalmozódott szemetől, mintegy szebbé varázsolván azt. Ennek ékes bizonyítéka volt a sok-sok teli szemeteszsák, amit a gyerekek szorgalmasan szedtek össze saját kezükkel. Elmondásuk szerint azonban nem elégszenek meg ennyivel, szeretnék tovább folytatni a megkezdett munkát. Bízunk benne, hogy ehhez a munkához mi felnőttek is hozzá tudunk járulni egy kis odafigyeléssel. Ha a parkban vagy máshol járunk, és szemetet látunk, ne hagyjuk annyiban! Rakjuk oda az eldobott csokoládépapírt vagy palackot, ahová való. Bele a szemetesládába. Ha már mások erre képtelenek voltak...

PaedDr. Silvia Ribyová (mad. preklad: Ladislav Szabó)

Borospincék a Cserda úton

A Mátyusföldi borászatnak régi hagyománya van. Egyes források szerint a Nyitra környéki borászat alapjai a zabori kolostort lakó Benedek-rendi szerzetesekhez köthetők a 9. századból. Már az 1720-as történelmi térképen is fel voltak tüntetve a karóhoz kötött szőlőültetvények, amelyeket a Kértől nyugatra fekvő dombokon természetettek. A szőlőkhöz régen csak magánkerteken keresztül, a főútról lehetett hozzájutni, itt az egyik kertben volt 1900 körül felállítva egy kisebb Szt. Orbán szobor - a borászok és szőlészek védőszentjének szobra. A 2. világháború után került sor a mai Nyitrai és Újvári utca egyházi telkeinek felparcellázására és megkezdődött itt a családi házak építése, amelyek kertjei egészen a dombon levő szőlőkig húzódtak.

A 20. század elején kezdődött el községünk területén is az építkezés fellendülése. A házak falait a falu mögött elterülő agyagfalból nyerték. Az építkezések alapbázisául a szőlőket ölelő sárgásbarna agyagfal szolgált és a hozzáférhető agyagfal fejtéséből származó építőanyagot lovas kocsikon szállították tonnaszámbra a faluba. Úgy tűnt, hogy az agyagbányát nem érdemes betölteni, holott egy ideig a terület csak személtlerakó helyként szolgált. Az agyagbányát átszelő út vezetett a határba és a legelőkre is errefelé hajtották az emberek a jószágot. Feltehetőleg ebből a haszon-gazdasági összefüggésből származhat ennek a területnek a „Cserda út“ (csorda-ból) megnevezése, mivel ez a terület választja el a Felsőhegyet az Alsóhegytől, amely területi egységek a mai napig használatos megnevezései Nagyker kataszterének. A tavasszal felhalmozódott esővízből az agyagbánya területén egy sekély tavacska képződött, amely fürdés céljából odavonzotta a község gyerekeit. A múlt század hetvenes

éveiben merült fel a festői liget és a domboldalra vezető széles út célszerűbb kihasználásának lehetősége és úgyszintén a hetvenes évek elején az alapiskola felső tagozatos diákjai Száraz Tivadar tanító úr szervezésével ákácfaikkal ültették be a Cserda utat.

A község önkormányzatának döntése alapján 1983 – ban Kovácsik Béla és Valaska Benedek pénztáros vezetésével kezdődött el a hajlokok építése. Fokozatosan lett beépítve az agyagos falba mintegy 70 boltíves, téglával kirakott borospince, amelyek főleg később a szőlő és bor feldolgozására szolgáló mutató épületeket építettek a tulajdonosok. A villannyal és vízvezetékekkel ellátott építményekhez betonút vezetett, amely mentén vályúszerű csatornát is építettek az esővíz elvezetése céljából egészen a Nyitra folyóig. Ez a néhai Cserda út néven ismert terület a mai napig a község üdülőövezetei közé tartozik.

1994-ben a pincesorhoz vezető út lábánál egy új szt. Orbán szobor lett felállítva, amely az özdögi František Vašek fafaragó munkáját dicséri. A borászok védőszentjének új szobra 1994 május 29-én lett felszentelve Elek Lajos plébános által a helyi templomban, majd ünnepi körmenet kíséretében került a helyére. A szobor felszentelése óta minden év májusában összegyűlnek a lakosok a szobornál és istentisztelet keretében kéri a védőszentet a termésük megóvásáért.

A Cserda úthoz a szőlő feldolgozásán kívül más közkedvelt társadalmi rendezvények is kötődnek. Néhány éven keresztül sikeresen működött itt a „Cserdafest“ elnevezésű zenés fesztivál-hétféve, amelyet helyi rock zenekarok tagjai szerveztek. Jelenleg a borkedvelők kedvenc találkozóhelye ez a terület, ahol a „Nyitott pincék napja“ keretén belül találkoznak itt helyi borászok a környező falvak borászaival és őstermelőivel. A borkóstolás mellett a rendezvény jó hangulatát finom ínycsengések és kultúrműsor is fokozza.

Ing. Melinda Baruszová, PhD.